

POSTANOWIENIE

Dnia 8 maja 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jacek Widło (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Leszek Bosek

SSN Grzegorz Żmij

w sprawie ze skargi E. S. A. z siedzibą w W.

na przewlekłość postępowania Sądu Apelacyjnego w (...)

w sprawie o sygn. akt I Aga (...)

z udziałem Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w (...)

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 8 maja 2020 r.

oddala skargę.

UZASADNIENIE

Powódka E. Spółka Akcyjna z siedzibą w W., reprezentowana przez swojego pełnomocnika, pismem z dnia 22 czerwca 2018 r. (wpływ do Sądu 26 czerwca 2018 r.) wystąpiła za pośrednictwem Sądu Apelacyjnego w (...) do Sądu Najwyższego o stwierdzenie, że w sprawie z powództwa E. Spółka Akcyjna z siedzibą w W. przeciwko A. spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w G. prowadzonej przez Sąd Apelacyjny w (...) sygn. akt I AGa (...), nastąpiło naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, domagając się:

1. stwierdzenia przewlekłości postępowania sądowego w wymienionej sprawie,
2. zlecenia Sądowi Apelacyjnemu w (...) I Wydział Cywilny podjęcia odpowiednich czynności, to jest rozpoznania złożonego wniosku o nadanie klauzuli

wykonalności w terminie 3 dni oraz sporządzenia pisemnego uzasadnienie wyroku niezwłocznie i jego doręczenia w terminie 7 dni;

3. przyznania od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w (...) na rzecz Skarżącego kwoty 20.000 zł;

4. dopuszczenia dowodów z dokumentów wskazanych w skardze i zobowiązanie Komornika Sądowego do udzielenia informacji wskazanych w skardze;

5. zasądzenia od Skarbu Państwa na rzecz Skarżącego zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych oraz opłaty skarbowej od pełnomocnictwa w kwocie 17 zł.

Uzasadniając skargę, jej autor podniósł, że Sąd Apelacyjny w (...) w dniu 25 marca 2018 r., wydał wyrok w sprawie oznaczonej sygn. akt I AGa (...), oddalający apelacje powódki i pozwanej. W dniu 27 marca 2018 r., powódka wysłała wniosek o doręczenie wyroku wraz z uzasadnieniem oraz wniosek o nadanie klauzuli wykonalności. Przesyłka została doręczona do sądu 30 marca 2018 r. W ocenie skarżącego upływ 84 dni (niespełna 3 miesiące) od wpływu wniosku do sądu o nadanie klauzuli wykonalności stanowi rażące naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki.

Podniósł też, że żądanie sumy pieniężnej w wysokości 20.000 zł, uzasadnione jest tym, że na podstawie postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia wydanego przez Sąd Okręgowy w L. w sprawie sygn. akt IX GC (...), Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w L. wszczął i prowadził postępowanie zabezpieczające pod sygn. akt KM (...)zajmując rachunki bankowe dłużnika na kwotę 30.686,47 zł. Uzyskane przez skarżącego zabezpieczenie upadło i w takiej sytuacji zdaniem skarżącego Sąd powinien bezzwłocznie rozpoznać wniosek o nadanie klauzuli wykonalności. Zdaniem skarżącego Sąd Apelacyjny wiedział o toczącym się postępowaniu zabezpieczającym oraz istnieje uzasadnione przypuszczenie, że pozwana wykorzystuje czas na nadanie klauzuli wykonalności na wyzbycie się majątku. Zdaniem skarżącego istniejąca zwłokę można wytłumaczyć zamiarem celowego utrudniania powodowej spółce dochodzenia przysługującej jej roszczeń w postępowaniu egzekucyjnym co uzasadnia żądaną kwotę. Sąd w sposób rażący przekroczył też dwutygodniowy termin do

sporządzenia uzasadnienia wyroku, na dzień sporządzenia skargi termin ten przekroczone o 70 dni.

Reprezentujący Skarb Państwa Prezes Sądu Apelacyjnego w (...), w odpowiedzi na skargę wniósł o odrzucenie względnie o oddalenie skargi.

W uzasadnieniu podniósł, że w dniu 30 marca 2018 r. wpłynął wniosek pełnomocnika powoda o doręczenie odpisu wyroku z uzasadnieniem oraz wnioski o nadanie klauzuli wykonalności. Sędziemu sprawozdawcy akta z tymi wnioskami przedstawiono 4 kwietnia 2018 r. W dniu 26 czerwca 2018 r. Sąd Apelacyjny wydał postanowienie o sprostowaniu wyroku oraz w tym dniu nadano wyrokowi klauzulę wykonalności. W dniu 27 czerwca 2018 r., zarządzono doręczenie odpisu wyroku z uzasadnieniem pełnomocnikowi powoda.

Prezes Sądu Apelacyjnego podniósł dalej, że zarzucana przewlekłość dotyczy czynności po wydaniu przez sąd drugiej instancji prawomocnego wyroku. Powołał się przy tym na orzecznictwo Sądu Najwyższego, z którego wynika niedopuszczalność skargi na przewlekłość postępowania, której przedmiotem jest zwłoka w nadaniu klauzuli wykonalności prawomocnemu orzeczeniu. Powołał się także na stanowisko Sądu Najwyższego wskazujące, że wniesiona skarga po uprawomocnieniu się wyroku sądu drugiej instancji jest niedopuszczalna i podlega odrzuceniu. Skoro w sprawie rozpoznano wszystkie wnioski powoda, cel skargi w postaci dyscyplinowania sądu, zdaniem Prezesa Sądu Apelacyjnego odpadł.

Sąd Najwyższy zaważył, co następuje:

Skarga nie jest zasadna.

W pierwszym rzędzie należało ustalić, czy w postępowaniu o nadanie klauzuli wykonalności przysługuje skarga na przewlekłość postępowania i czy okoliczność, że złożono tę skargę po uprawomocnieniu wyroku sądu drugiej instancji oznacza, że jest niedopuszczalna i podlega odrzuceniu.

W uchwale Sądu Najwyższego z 4 sierpnia 2016 r., III SPZP 1/16, OSNP 2017, nr 5, poz. 63, wyrażono stanowisko, że niedopuszczalna jest skarga na przewlekłość postępowania, której przedmiot stanowi zwłoka w nadaniu klauzuli wykonalności prawomocnemu nakazowi zapłaty wydanemu przez sąd rejonowy

w postępowaniu upominawczym (art. 373 k.p.c. w związku z art. 397 § 2 k.p.c. oraz art. 8 ust. 2 i art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (obecnie t.j. Dz.U. 2018, poz. 75 z późn. zm., zwana dalej: ustawą).

Od czasu wydania tego orzeczenia doszło do zmiany stanu prawnego. Ustawa z dnia 30 listopada 2016 r. o zmianie ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2016, poz. 2103), która weszła w życie 6 stycznia 2017 r. w art. 6 dokonała istotnej nowelizacji ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki, wprowadzając w niej między innymi następujące zmiany: 1) w art. 1 dodała ust. 3 w brzmieniu: „3. Przepisy ustawy stosuje się zgodnie ze standardami wynikającymi z Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. (Dz.U. z 1993 r. poz. 284, ze zm.)”; 2) w art. 2 ust. 1 nadała brzmienie: „1. Strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej, niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych, albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania),” 3) ust. 2 nadała treść: „2. Dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie albo czynności podjętych przez prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze w celu zakończenia postępowania przygotowawczego lub czynności podjętych przez sąd lub komornika sądowego w celu przeprowadzenia i zakończenia sprawy egzekucyjnej albo innej sprawy dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego. Dokonując tej oceny uwzględnia się łączny dotychczasowy

czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi, niezależnie od tego, na jakim etapie skarga została wniesiona, a także charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej złożoności, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania.”;

Po wejściu w życie tej nowelizacji w orzecznictwie Sądu Najwyższego zaprezentowano inne stanowisko. W postanowieniu z dnia 18 stycznia 2017 r., III SPZP 2/16, LEX nr 2203501, Sąd Najwyższy stwierdził, że ustawa ma zastosowanie do przewlekłości w postępowaniu klauzulowym, a więc odmiennie w stosunku do poglądu wynikającego z uchwały z dnia 4 sierpnia 2016 r., III SPZP 1/16, OSNP 2017, nr 5, poz. 63.

Biorąc pod uwagę rozbieżności w orzecznictwie postanowieniem z dnia 13 grudnia 2018 r., w sprawie niniejszej Sąd Najwyższy przedstawił pytanie prawne powiększonemu składowi: Czy w sprawie o nadanie klauzuli wykonalności dopuszczalna jest skarga na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (art. 781¹ k.p.c. w związku z art. 1 ust. 3 oraz art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy t.j. Dz.U. 2018, poz. 75)?

Na skutek zadanego pytania Sąd Najwyższy w uchwale siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 19 grudnia 2019 r., I NSPZP 1/18, stwierdził, że „w sprawie o nadanie klauzuli wykonalności dopuszczalne jest wniesienie skargi na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki”.

W uzasadnieniu swojego rozstrzygnięcia, którym sąd jest związany w niniejszej sprawie, stwierdzono, że: „dodanie art. 1 ust. 3 u.s.p.p. potwierdza jedynie istniejący wcześniej kontekst normatywny, tj. obowiązek uwzględnienia treści Konwencji oraz utrwalonego na jej tle orzecznictwa ETPC i powinno być traktowane jedynie jako wyraz stanowiska ustawodawcy, że aspekty te nie były w dostatecznym stopniu uwzględniane przez sądy stosujące przepisy u.s.p.p. Znajduje to potwierdzenie w orzecznictwie ETPC, który w wyroku pilotażowym

z 7 lipca 2015 r. w sprawie Rutkowski i inni przeciwko Polsce, skargi nr 72287/10, 13927/11 i 46187/11, (...). Wyrok ten stał się bez wątpienia zasadniczym motywem uchwalenia ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw, wprowadzającej do przepisów u.s.p.p. m.in. art. 1 ust. 3 tej ustawy. (...) Zatem wykładnia oraz stosowanie przepisów u.s.p.p., zarówno przed 6 stycznia 2017 r., jak i po tym dniu powinny uwzględniać treść art. 6 ust. 1 i 13 Konwencji, ugruntowane na tym tle orzecznictwo ETPC, cel wprowadzenia do systemu prawa środka prawnego w postaci skargi na przewlekłość postępowania oraz kontekst wynikający z treści art. 45 ust. 1 Konstytucji RP i wypracowane na tym tle orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego”.

Reasumując sprawa o nadanie klauzuli wykonalności tytułowi egzekucyjnemu mieści się w pojęciu „sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego” w rozumieniu art. 2 ust. 1 u.s.p.p. Prowadzi to do wniosku o objęciem instytucją skargi na przewlekłość i ochroną prawną z niej wynikającą, także postępowania o nadanie klauzuli wykonalności.

Należy zauważyć, że postępowanie klauzulowe jest samoistnym, odrębnym postępowaniem w sprawie (tak Sąd Najwyższy w postanowieniu z 18 stycznia 2017 r., III SPZP 2/16 i cytowane tam poglądy doktryny).

Z tego więc wynika, że co do zasady dopuszczalne jest merytoryczne rozpoznanie sprawy w tym postępowaniu przez Sąd Najwyższy jako sąd przełożony i wyższego rzędu nad Sądem Apelacyjnym. Nie stoi na przeszkodzie rozpoznaniu merytorycznemu skargi na przewlekłość okoliczność, że została wniesiona po dacie wydania prawomocnego orzeczenia przez sąd drugiej instancji, w sytuacji gdy dotyczy przewlekłości odrębnego, samodzielnego postępowania o nadanie klauzuli wykonalności. Istota postępowania o nadanie klauzuli wykonalności polega na tym, że z reguły toczy się ono po uprawomocnieniu się orzeczenia.

Sąd Najwyższy w sprawie niniejszej miał też na względzie okoliczność, że Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z 3 lipca 2019 r., SK 14/18 orzekł, że art. 1 ust. 2 u.s.p.p. w zakresie, w jakim nie dotyczy postępowania o nadanie klauzuli wykonalności orzeczeniu wydanemu w sprawie prowadzonej w trybie k.p.c., jest niezgodny z art. 45 ust. 1 i art. 77 ust. 2 Konstytucji RP. Jak stwierdził Sąd

Najwyższy w uchwale siedmiu sędziów z 19 grudnia 2019 r., I NSPZP 1/18, który to pogląd podziela niniejszy skład, konsekwencją wyroku Trybunału Konstytucyjnego jest to, że przepis art. 1 ust. 2 u.s.p.p. nadal obowiązuje w dotychczasowym brzmieniu, albowiem żadna część tego przepisu nie utraciła mocy na podstawie art. 190 ust. 3 Konstytucji RP. W istocie zatem, wyrok Trybunału Konstytucyjnego ma charakter interpretacyjny, to jest wskazujący na niekonstytucyjność przyjętej, określonej wykładni danego przepisu prowadzącego do odrzucania skarg na przewlekłość postępowania o nadanie klauzuli wykonalności, a nie zakresowy (eliminujący z porządku prawnego określony zakres przepisu). Nie stoi to zatem na nadaniu w drodze wykładni takiego znaczenia przepisom, które będzie zgodne z Konstytucją.

W sprawie ustalono, że Sąd Apelacyjny w (...) w dniu 25 marca 2018 r., wydał wyrok w sprawie oznaczonej sygn. akt I AGa (...) oddalający apelację powódki i pozwanej (niesporne). W dniu 27 marca 2018 r., powódka wysłała wniosek o nadanie klauzuli wykonalności. Przesyłka została doręczona do sądu 30 marca 2018 r. W dniu 4 kwietnia 2018 r. akta sprawy przedstawiono sędziemu referentowi wraz z wnioskami o nadanie klauzuli wykonalności i wniosku o sporządzenie uzasadnienia. W dniu 6 maja 2018 r. sędzia sprawozdawca zwrócił akta z projektem postanowienia. W dniu 22 czerwca 2018 r. skarżąca spółka E. S.A. w W. złożyła skargę na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki. W dniu 26 czerwca 2018 r. wydano postanowienie o sprostowaniu wyroku i w tym dniu nadano wyrokowi klauzulę wykonalności, następnie zarządzono jej doręczenie pełnomocnikowi powoda.

W świetle powyższych ustaleń nie można uznać, że w sprawie nastąpiła przewlekłość postępowania w rozumieniu ustawy. W sprawie podejmowano czynności w okresie po złożeniu wniosku o sporządzenie uzasadnienia i doręczenie wyroku wraz z uzasadnieniem, w szczególności sporządzano uzasadnienie, jak i wydano postanowienie o sprostowaniu wyroku, które miało wpływ na dopuszczalność nadania klauzuli wykonalności. Od wpływu wniosku do sądu o nadanie klauzuli wykonalności do jego rozpoznania minęło dwa miesiące i 26 dni. Sporządzanie uzasadnienia, konieczność sprostowania wyroku miało wpływ na

opóźnienie w nadaniu klauzuli wykonalności. Po wpływie wniosków o sporządzenie uzasadnienia i wniosku o nadanie klauzuli wykonalności, sędzia referent podjął czynności, miało miejsce opóźnienie które nie można w tej sprawie zakwalifikować jako przewlekłość postępowania w rozumieniu ustawy. Istniejący okres opóźnienia nie polegał na braku wykonywania czynności w ogóle przez sąd, ale ich opieszalym dokonywaniu.

Przewlekłość postępowania w rozumieniu art. 2 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki zachodzi bowiem wtedy, gdy zwłoka jest nie tylko nadmierna, ale również nie znajduje też uzasadnienia w obiektywnych okolicznościach sprawy.

Biorąc powyższe pod uwagę Sąd Najwyższy uznał, że wskazówek właściwego rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie należy poszukiwać w dotychczasowej linii orzeczniczej Sądu w podobnych sprawach.

Jak stwierdził Sąd Najwyższy „nie narusza prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki, rozpatrzenie przez Sąd Najwyższy w ciągu trzech miesięcy zażalenia na postanowienie o przedłużeniu stosowania aresztu tymczasowego wobec podejrzanego o popełnienie zabójstwa” (postanowienie Sądu Najwyższego z 14 stycznia 2005 r., III SPP 124/04, OSNP 2005, nr 15, poz. 237).

Zgodnie z innym poglądem Sądu Najwyższego „jeśli zażalenie wpłynęło do sądu apelacyjnego w sierpniu, zaś rozstrzygnięcie zapadło w grudniu (upływ czterech miesięcy), uznać można, że sprawa rozpoznania została bez nieuzasadnionej zwłoki” (postanowienie Sądu Najwyższego z 2 marca 2005 r., SPK 2/05, niepubl.).

Biorąc to pod uwagę – w szczególności czas trwania czynności – nie można uznać, że w sprawie istniały podstawy do stwierdzenia przewlekłości postępowania o nadanie klauzuli wykonalności.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy na podstawie art. 12 ust. 1 ustawy orzekł jak w sentencji.

